

dr Beata Głowińska

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
Wydział Humanistyczny, Instytut Filologii Obcych
tel. 660 146 892
e-mail: Beata_Glowinska@wp.pl

**WYKORZYSTANIE INTERNETOWYCH SERWISÓW INFORMACYJ-
NYCH W ROZWIJANIU UMIEJĘTNOŚCI WYPOWIADANIA SIĘ
W JĘZYKU NIEMIECKIM**

STRESZCZENIE

W artykule poruszono zagadnienie wykorzystania wiadomości internetowych na zajęciach z praktycznej nauki języka niemieckiego (PNJN) na studiach germanistycznych. Temat artykułu skłania do refleksji nad przydatnością tekstów internetowych jako materiału dydaktycznego, jest też okazją do przedstawienia praktycznych rozwiązań ukierunkowanych na doskonalenie umiejętności mówienia na zaawansowanym poziomie znajomości języka obcego.

Słowa kluczowe: serwisy internetowe, treści, język niemiecki, dostępność

SUMMARY

**The use of news websites in developing the speaking skills in German
as a foreign language**

The article discusses the question of using news websites in teaching German as a foreign language to students of German philology. The article encourages reflection on the usefulness of texts available on-line as teaching materials and presents some practical solutions aimed at developing speaking skills at an advanced level of proficiency in a foreign language.

Key words: news websites, content, German, accessibility

1. Wiadomości internetowe jako materiał dydaktyczny

Wiadomości publikowane na niemieckojęzycznych stronach internetowych są dobrym materiałem uzupełniającym na zajęciach PNJN. Niewątpliwie ich dużą zaletą jest **aktualność** i dostępność. Możliwość przeczytania, porozmawiania, napisania, również w języku obcym, o wydarzeniach, które aktualnie przeżywamy, które nas poruszają, zajmują mentalnie, a czasem również uczuciowo, albo które po prostu zewsząd do nas docierają za pośrednictwem mediów, dotyczy naturalnej potrzeby człowieka jako istoty społecznej – potrzeby komunikacji o tym, co aktualnie ważne. Jak wykazują badania, studenci niechętnie zajmują się tekstami, które uznają za przestarzałe i deklarują, że są gotowi do większego wysiłku na zajęciach, gdy omawiane teksty są aktualne¹. Uczynienie aktualnych wydarzeń tematem lektury i wypowiedzi na zajęciach PNJN jest próbą zbliżenia się do naturalnych sytuacji komunikacyjnych, mających miejsce poza murami uczelni. Kody językowe w obu przypadkach (zajęcia PNJN i naturalna sytuacja komunikacyjna poza zajęciami) są różne, ale treści mogą być zbliżone, jeśli dobierane są według tych samych kryteriów – aktualności i ważności.

Dostępność w internecie tekstów w języku **polskim i niemieckim**, informujących na bieżąco o tych samych, najnowszych wydarzeniach, stwarza możliwość wykorzystania języka ojczystego do usprawnienia i zintensyfikowania procesu dydaktycznego poprzez dotarcie najprostszą drogą do trudności w rozumieniu tekstów i trudności w formułowaniu myśli. Mowa tu między innymi o takich działaniach jak porównywanie tekstów w języku polskim i niemieckim pod względem treści, przeanalizowanie użytych środków językowych, poszukiwanie odpowiedników semantycznych i wreszcie próby ustnego przekazania najważniejszych informacji oraz skomentowania danego wydarzenia. Język polski jest obecny w opisywanej poniżej propozycji jako ten, w którym w umyśle uczącego się powstaje koncepcja wypowiedzi docelowej. Uzasadnienia jego obecności w materiale ćwiczeniowym można dopatrywać się nie tylko wsłuchując się w potrzeby studentów, ale również ze względu na przenikanie się mentalnego leksykonu w języku ojczystym z leksykonem obcojęzycznym². Zestawienie odpowiadających sobie treściowo i gatunkowo krótkich tekstów w obu językach stanowi w tym względzie idealny materiał ćwiczeniowy. Przedstawiona poniżej koncepcja jest

¹ S. Adamczak-Krysztofowicz, *Teksty autentyczne jako źródło interkulturowej kompetencji komunikacyjnej*, „Neofilolog” 2004, nr 25, s. 40.

² L. Ciepielewska, *Muttersprache im Fremdsprachenunterricht – mehr als ein Ausweichmanöver?*, „Glottodidactica” 2008, t. 34, s. 35.

głosem za obecnością języka polskiego na zajęciach PNJN, jeśli jest ona celowa i uzasadniona, i przeciw sformułowanemu już w czasach metody audiolingwalnej postulatowi całkowitego wykluczenia języka ojczystego z użycia na zajęciach i w materiałach dydaktycznych. Ciepielewska wskazuje na obowiązujące kryteria oceny nauczyciela języka obcego, według których każdorazowe użycie języka ojczystego na zajęciach z góry kwalifikowane jest jako przejaw nieradzenia sobie nauczyciela ze swobodnym posługiwaniem się językiem obcym³.

Zastosowanie wiadomości jako materiału dydaktycznego jest dobrą okazją do ćwiczenia **tłumaczenia** krótkich, uproszczonych składniowo wypowiedzi na język obcy, stworzonych w oparciu o przeanalizowane teksty. W przypadku braków w zakresie leksyki studenci mogą sięgnąć do oryginalnej wiadomości, podobnie jak sięga się do słownika, przy czym tekst wiadomości ma przewagę nad słownikiem – jest krótki, ograniczony do jednego tematu, a poszukiwane sformułowania wplecione są w zdania. Studenci szukają w tekście ekwiwalentów funkcjonalnych. O takim, między innymi, zastosowaniu tekstu w nauczaniu języka obcego mówi Poniatowicz: „Oryginalne teksty w subjęzyku B dostarczają najbardziej autentycznych wzorów do odpowiedniego wykorzystania. Zadaniem nauczyciela jest wskazanie na podstawie tekstów odpowiedników funkcjonalnych na różnych płaszczynach języka (leksykalnej, gramatycznej, stylistycznej, pragmatycznej)”⁴. W tym samym miejscu czytamy o „szybkim tłumaczeniu ustnym” w oparciu o dobrze opracowany materiał tekstowy, jako o cennym ćwiczeniu na poziomie zaawansowanym. Przy tego rodzaju zadaniu ważne jest, by tekst przygotowany przez nauczyciela do tłumaczenia „trzymał się blisko” tekstu wyjściowego i aby wyrażenie w języku obcym głównej myśli z tekstu źródłowego uznać za wystarczające⁵. Tłumaczenie na język obcy słusznie postrzegane jest jako ambitne, ale i skuteczne zadanie na poziomie zaawansowanym: „Na trzecim etapie najlepsze efekty dają tłumaczenia z indywidualną korektą każdego elementu, tak dobrane, by wymuszały po kolei dojście szybką ścieżką do rozwiązania, ale by dawały też możliwość dłuższej i dogłębnej, osadzonej w teorii, pracy indywidualnej”⁶. Na studiach neofilologicznych należy więc docenić ćwiczenia w tłumaczeniu, czy to „szybkie tłumaczenie ustne”, czy też przemyślane tłumaczenie pisemne, jako ten rodzaj aktywności studentów, który znacząco wpływa na postępy w nauce języka obcego.

³ Ibidem.

⁴ Ł. Poniatowicz, *O efektywność nauczania języka obcego na etapie zaawansowanym*, „Linguodidactica” 2010, t. 14, s. 142.

⁵ L. Ciepielewska, op. cit., s. 40.

⁶ H. Widla, *Skuteczność nauczania drugiego języka obcego – próba zastosowania wyników badań w praktyce*, „Lingwistyka Stosowana” 2011, nr 4, s. 57.

W opisywanej koncepcji materiałem wyjściowym do pracy, również pracy nad językiem, są aktualne treści. Wiedza pozajęzykowa, zdobywana w wyniku sortowania, analizowania, przetwarzania treści, wiedza o aktualnych wydarzeniach jest bazą do ćwiczeń w czytaniu/ słuchaniu oraz do tworzenia wypowiedzi w języku obcym. Co istotne, treści pojawiające się na zajęciach są częściowo przewidywalne, bo kluczem ich wyboru jest data wydarzenia i jego ważność. Doświadczenie pokazuje, że pewną przewidywalność treści studenci cenią ze względu na możliwość przygotowania się do pracy nad danym tematem. Jest to zrozumiałe, gdyż to, co już znane i oswojone jest bazą, która ułatwia zrozumienie i zintegrowanie tego, co nowe, co interesujące. Wiadomości publikowane w internecie (nawet dotyczące tego samego wydarzenia) mogą, dzięki różnorodności i wielości źródeł, dostarczać nowych informacji. Dla Polaków ciekawe może być również to, co użytkownicy języka niemieckiego jako ojczystego, piszą o ważnych wydarzeniach, także o wydarzeniach w Polsce. I nie tyle chodzi tu o nowe fakty, ale o to, w jaki sposób wydarzenia są przedstawiane i komentowane. W tym względzie, wiadomości internetowe dostarczają odbiorcy wiedzy o ich autorach, o niemieckojęzycznych mediach, stają się więc w jakimś sensie źródłem wiedzy o krajach niemieckojęzycznych. Przeprowadzając ćwiczenia służące rozumieniu wiadomości i wypowiedzianiu się na temat aktualnych wydarzeń, można doświadczyć zasadności poglądu, iż przyswajanie treści niejęzykowych i formy językowej są ściśle ze sobą powiązane, zaś koncepcja nauczania języka obcego przez treść⁷ może być źródłem refleksji i interesujących rozwiązań dydaktycznych, odpowiednich w pracy z wiadomościami internetowymi.

Za przydatnością wiadomości jako materiału dydaktycznego przemawia, obok aktualności i ważności treści, również autentyczność i aktualność języka w nich użytego. Student styka się tu ze współczesnym językiem niemieckim w jego starannej, oficjalnej odmianie, zwłaszcza ze środkami językowymi typowymi dla stylu informacyjnego⁸. W zakresie składni są to m.in.: bogato rozwinięte zdania pojedyncze, rozwinięte podmioty, przydawki, dopełnienia, mowa zależna, zdania podrzędnie złożone; w zakresie słownictwa – zwroty charakterystyczne dla wyrażania się urzędowego, naukowego, czasowniki wyrażające powiadamianie w sposób oficjalny⁹ (niem.: *mitteilen, berichten, informieren, veröffentlichen*,

7 H. Chodkiewicz, *Nauczanie języka przez treść: założenia i rozwój koncepcji*, „Lingwistyka Stosowana” 2011, nr 4.

8 Walery Pisarek wskazuje na przenikanie się w języku używanym w wiadomościach trzech funkcji: przedstawiennej, ekspresywnej i impresywnej, oraz na to, że trudno w praktyce o wypowiedź, która nie pełniłaby wszystkich trzech funkcji jednocześnie. Zatem w tekstach informacyjnych można doszukać się również środków typowych dla stylu publicystycznego. Por. W. Pisarek, *Nowa retoryka dziennikarska*, Kraków 2002, s. 111.

9 Ibidem, s. 114.

betonen), strona bierna *Passiv*, ale również czas przeszły *Imperfekt*, rzeczowniki abstrakcyjne, nazwy własne, oficjalne nazwy osób i rzeczy, styl nominalny, rzeczowniki złożone¹⁰. Wymienione tu środki językowe – budujące rzeczowość, obiektywizm, dystans autora – mogą stać się przedmiotem ćwiczeń w rozumieniu tekstów. Poznanie ich stanowi niewątpliwie przygotowanie do tworzenia własnych wypowiedzi w formie referatów czy prac zaliczeniowych. Ale w tekstach wiadomości, jako wypowiedzi dziennikarskiej, wypowiedzi człowieka, mającego swoje zapatrywania, przekonania, wartości, emocje, czasem powielającego jakieś schematy, można doszukać się środków językowych wyrażających subiektywizm autora, a nawet służących manipulacji. Refleksja na temat przenikania się stylu informacyjnego i publicystycznego, ale także na temat manipulacji dziennikarskiej jest niewątpliwie potrzebna młodym uczestnikom komunikacji społecznej, a teksty będące impulsem do tychże rozważań można potraktować jako ciekawy materiał ćwiczeniowy. Wiadomości dokumentują, między innymi, użycie zwrotów frazeologicznych, jako środków niosących ze sobą ładunek emocjonalny; użycie modulantów wyrażających stosunek autora wypowiedzi do treści komunikatu. Na uwagę zasługują również pytania retoryczne, które mają nakłonić odbiorców do refleksji nad danym zagadnieniem, ale często serwują gotową odpowiedź, będącą opinią autora. Z kolei nagłówki to okazja do zastanowienia się nad ich funkcją ekspresywną. Kolejne zagadnienia językowe, które można omówić przy okazji zajmowania się wiadomościami, to kolokacje, łączliwość leksykalna oraz reguły słowotwórcze. Okazją do uświadomienia tych ostatnich, jest obecność licznych wyrazów złożonych. Znajomość reguł słowotwórczych i umiejętność korzystania z nich może znacząco usprawnić rozumienie tekstów i wypowiedzanie się w języku obcym. Na poziomie zaawansowanym należałoby wdrażać stosowanie reguł słowotwórczych na wzór reguł syntaktycznych. W ramach testowania tych reguł możliwa jest kreatywność uczących się i lepsze radzenie sobie z deficytami leksykalnymi¹¹. Wiadomości zawierają również wiele internacjonalizmów, które cechuje łatwość pod względem struktury fonologicznej¹². Nadarza się więc okazja, by uczyć się korzystać z tego typu słownictwa, tzn. rozpoznawać je, domyślać się znaczeń i stosować w wypowiedziach. Wiadomości są więc dobrym materiałem wyjściowym do pogłębionej analizy niektórych struktur gramatycznych i słownictwa wśród filologów.

I wreszcie kolejny ważny argument, przemawiający za sięganiem na zajęciach do wiadomości internetowych, to ich powszechna **dostępność**. Niemal w każdym

¹⁰ A. Mac, *Zum Einsatz von authentischem Quellenmaterial im Fremdsprachenunterricht am Beispiel von Fernsehnachrichten*, „Glottodidactica” 2011, t. 37, s. 80.

¹¹ J. Targońska, *Lexikalische Kompetenz – ein Plädoyer für eine breitere Auffassung des Begriffs*, „Glottodidactica” 2011, t. 37, s. 126.

¹² J. Arabski, *Przyswajanie języka obcego i pamięć werbalna*, Katowice 1997, s. 163.

miejscu i o każdej porze można przeczytać, posłuchać, skomentować w języku obcym najnowsze wydarzenia. Co istotne – informacje przekazywane są niemal natychmiast. „Nigdy przed erą internetu najświeższe wiadomości po kilku minutach, rzadziej – godzinach, nie docierały do odbiorców w formie tekstowej”¹³. Poza tym, publikacje internetowe wyróżnia znacznie dłuższy cykl życia publicznego, niż ma to miejsce w przypadku publikacji na papierze¹⁴. Oba te wyróżniki wiadomości internetowych działają na ich korzyść jako materiałów dydaktycznych. Internet jest w tym względzie stale odnawiającą się, aktualną bazą tekstów i tematów. Czerpanie z tego zawsze świeżego źródła może stać się dobrym nawykiem wśród nauczających i uczących się języka obcego. Ułatwiony, dzięki internetowi, kontakt z językiem docelowym i kulturą działa motywująco na studentów¹⁵ oraz wpisuje się w postulat wdrażania się do uczenia się przez całe życie.

2. Ćwiczenia

Cykl ćwiczeń zorganizowanych w oparciu o wiadomości internetowe odbywa się przez cały semestr, raz w tygodniu w ramach PNJN (ćwiczenia dyskusyjne). Z półtoragodzinnych zajęć około 30 minut zarezerwowano na powyższy cel. Określenie i przestrzeganie ram czasowych jest ważne ze względu na konieczność realizowania innych zadań programowych.

Praca przebiega według prostego schematu (schematyczność działań ma ułatwić pracę studentom i nauczycielowi i umożliwić oszczędność czasu):

- A) Śledzenie wiadomości z całego tygodnia w polskich mediach i na przynajmniej jednej wybranej niemieckojęzycznej stronie internetowej np. *Deutsche Welle*. Pod zakładką *Nachrichten* udostępniane są aktualne wiadomości (około 1,50 min. każda) w formie nagrania wideo. Dodatkowo możliwe jest kliknięcie na tekst pisany dotyczący tego samego wydarzenia.
- B) Zajęcia zaczynają się od przeglądu tytułów wiadomości z minionego tygodnia wyświetlanych na stronie *Deutsche Welle*. Studenci wybierają jedną wiadomość tygodnia, która staje się materiałem do dalszej pracy. Opracowywanie wybranego tekstu przebiega według punktów przedstawionych w formularzu (patrz *Arbeitsblatt*).
- C) Formularz ma charakter uniwersalny, jest powielany przez nauczyciela i rozdawany studentom na początku zajęć. Studenci zapisują, z którego tygodnia pochodzi wybrana wiadomość, tytuł i datę. Pierwsze zadanie

¹³ K. Szymoniak, *Między gazetą a internetem – nowe gatunki dziennikarskie, paragatunki czy hybrydy?*, „Język, Komunikacja, Informacja” 2008, nr 3, s. 131.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Z. Trancygier-Koczuk, *Motywacja do nauki języka obcego*, „Linguodidactica” 2010, t. 14, s. 268.

dotyczy treści i jego pierwsza część (patrz *Arbeitsblatt* punkt *Ich*) wykonywana jest przed wysłuchaniem/ przeczytaniem tekstu. Celem jest zebranie znanych już, najważniejszych informacji dotyczących tematu (*Was ist wann, wo, warum passiert?*). Informacje w formie słów kluczy, zwrotów, haseł zapisywane są w lewej kolumnie arkusza. Początkowo nauczyciel zapisuje na tablicy hasła dyktowane przez studentów. Z czasem studenci wykonują to zadanie w grupach lub w parach. Na tym etapie studenci mogą posłużyć się językiem polskim, jeśli nie znają danego pojęcia w języku niemieckim. Polskie sformułowania należy wyróżnić np. przez podkreślenie, jako te, które będą wymagać znalezienia ekwiwalentów w języku niemieckim. W drugiej części zadania (prawa kolumna arkusza *Text*) studenci odpowiadają na pytania postawione na początku (*Was ist wann, wo, warum passiert?*), ale w oparciu o obejrzone nagranie i/lub przeczytany tekst. Studenci dokonują zapisu tylko wtedy, gdy hasła z lewej strony wymagają przetłumaczenia na język niemiecki lub korekty. W zależności od potrzeby nagranie odtwarzane jest drugi raz. W poszukiwaniu brakujących pojęć można też sięgnąć do tekstu pisanego. W przypadku, gdy zaproponowane przez studenta hasło nie znajdzie się w żadnym z tekstów, jego odszukanie staje się pracą domową (należy tu podkreślić, że chodzi o ślad rzeczywistego użycia poszukiwanego pojęcia w tekście, a nie o jego przetłumaczenie przy użyciu słownika). Dodatkowo, w prawej kolumnie można zanotować hasła dotyczące aspektów tematu, które są istotne, a zostały pominięte przez studentów na etapie zbierania informacji przed zapoznaniem się z nagraniem/ tekstem pisanym.

- D) Poprawne wykonanie przedstawionych powyżej zadań powinno zaowocować zapisem słów kluczy, haseł w języku niemieckim pomocnych przy zbudowaniu ustnej wypowiedzi prezentującej dany temat. Kolejnym krokiem jest uporządkowanie informacji przez ponumerowanie haseł. Następnie studenci mają kilka minut czasu na przemyślenie i ciche przygotowanie kilkudzaniowej wypowiedzi. To zadanie można wykonać w parach. Teraz chętni mają możliwość wypowiedzi na forum całej grupy. Reszta studentów ćwiczy docelowe zadanie w domu i prezentuje na kolejnych zajęciach. Należy podkreślić, że wypowiedź ma mieć charakter informacyjny i uwzględniać cechy języka mówionego. Samą prezentację wypowiedzi można skojarzyć z fikcyjną sytuacją, np. *Ihr Freund hat eine Woche Klosterurlaub gemacht und hatte keinen Kontakt zur Außenwelt. Erzählen Sie ihm nun von der Nachricht der Woche.* Inną wersją przedstawionego zadania jest zlecenie studentom wykonania tłumaczenia krótkiego tekstu w języku polskim zawierającego najważniejsze informacje z omawianego tekstu. Nauczyciel odczytuje krótkie zdania lub fragmenty

zdań, studenci tłumaczą je ustnie. Ćwiczenie należy w formie pisemnej wykonać w domu. Za jakiś czas można powrócić do tekstu i poprosić o ponowne ustne tłumaczenie.

- E) Zadanie dotyczące formy: *das möchte ich lernen*: ... ma na celu zwrócenie uwagi na trudności językowe przy formułowaniu myśli. Odnosi się ono do braków każdego studenta z osobna, więc wykonywane jest indywidualnie. Można przewidzieć, że zapis w tym punkcie będzie pokrywał się w jakimś stopniu z hasłami wpisanymi w kolumnie *Text*. Ponowne zapisanie tych samych pojęć pod deklaracją „tego chcę się nauczyć” ma sens, nie tylko ze względu na skojarzenie ich z kluczową dla każdego postępu wolą wprowadzenia zmiany na lepsze, ale również ze względu na samą czynność pisania wspomagającą zapamiętywanie nowego materiału językowego. Ponadto karty prac są gromadzone przez studentów, zatem zapis, o którym tu mowa, może być wykorzystany do samokontroli lub do wzajemnego sprawdzania swojej wiedzy przez studentów na zajęciach.
- F) Dodatkowe zadania dotyczące użytych środków językowych. Studenci szukają w tekście środków nacechowanych aksjologicznie, emocjonalnie, sformułowań oceniających; analizują nagłówki, wyrażenia frazeologiczne – ich funkcję, sprawdzają ich etymologię, poszukują polskich odpowiedników; próbują je przedstawić obrazowo. Uczą się posługiwać internetowymi słownikami frazeologicznymi¹⁶. Wyszukują internacjonalizmy, tłumaczą je na język polski, przyporządkowują do nich synonimy; analizują wyrazy złożone, grupują je ze względu na podobieństwa formalne i znaczeniowe; formułują reguły słowotwórcze. Stosując poznane reguły próbują sami wymyślać wyrazy złożone. Sprawdzają ich poprawność w słowniku.
- G) Dodatkowe zadania dotyczące całego przekazu. Studenci oceniają, czy tekst można uznać za obiektywny przekaz, czy może miejscami ma on charakter perswazyjny. W drugim przypadku próbują określić zapatrywania autora. Studenci sprawdzają, jak inne serwisy internetowe, także polskie, przedstawiają wybrane wydarzenie; szukają podobieństw i rozbieżności. Chętni umieszczają własny komentarz pod wybranym tekstem (mogą przy tym skorzystać z pomocy nauczyciela przy redagowaniu wypowiedzi w języku niemieckim). Te rozważania są okazją do refleksji na temat oceny wiarygodności wybieranych serwisów informacyjnych.

¹⁶ Studenci korzystają ze słowników internetowych: *Redensarten-Index*, *Wielkiego słownika frazeologicznego on-line* oraz *Niemiecko-polskiego słownika frazeologizmów on-line*. Wymienione słowniki omawia Magdalena Lisiecka-Czop w artykule: *Ins Netz gelockt – phraseologische Online-Wörterbücher*, „Lingwistyka Stosowana” 2013, nr 7.

Poniżej przedstawiono przykładowy wypełniony formularz.

Arbeitsblatt

Datum 15.05.2015

Nachricht: Präsidentenwahl in Polen (Deutsche Welle)

Inhalt: Was ist wann, wo, warum passiert? Notieren Sie unter „Ich“ Stichpunkte auf Deutsch oder auf Polnisch. Lesen Sie nun den Text. Suchen Sie deutsche Entsprechungen zu den Begriffen in der polnischen Sprache. Gab es Aspekte die Sie ganz ausgelassen haben? Versuchen Sie sie mit Hilfen von Stichpunkten unterzubringen (unter „Text“). Planen Sie eine kurze Äußerung zum Thema der Nachricht. Nummerieren Sie die Stichworte durch. Üben Sie die Äußerung im Geiste oder mit der Partnerin/ mit dem Partner.

Ich

1. in Polen dauert kampania wyborcza

2. pierwsza runda schon hinter uns

3. Überraschung!

A. Duda; 1. Platz, przedstawiciel PIS-u

B. Komorowski; 2. Platz, urzędujący Prezydent popierany przez PO

4. brak bezwzględnej większości

5. druga runda findet am 24.05.2015 statt

Der Text

> der Wahlkampf

> der erste Wahlgang

> Vertreter der Partei „Recht und Gerechtigkeit“

> der amtierende Präsident

> unterstützt von der Bürgerplattform

> Keiner hatte die absolute Mehrheit

> die Stichwahl

Sprache:

Das will ich lernen: der Wahlkampf, der Wahlgang, die Stichwahl, „Recht und Gerechtigkeit“, die Bürgerplattform.

Realizacja obecnego w literaturze glottodydaktycznej postulatu większego skoncentrowania na treści dokonuje się w omawianej tu propozycji już w pierwszym etapie pracy. Studenci sami wybierają spośród około dwudziestu tę jedną wiadomość, która staje się przedmiotem dalszej pracy, czyli pogłębionego zrozumienia oraz przejścia od recepcji do produkcji językowej (punkt A i B). Umożliwienie studentom zadecydowania, o czym będą przez następne 25 minut czytać/słuchać i w końcu mówić, daje nadzieję, że będą „swój temat” traktować ze zwiększonym zaangażowaniem. Przygotowaniu do wypowiedzi służy gromadzenie i porządkowanie treści w formie kluczowych pojęć (punkt C, D). Założenie, że studenci dużo wiedzą na temat tekstu, jest pomocne w dalszej pracy. Trudność może stanowić jednak sformułowanie znanych treści w poznawanym dopiero języku. Dopuszczenie języka polskiego przy odpowiedzi na pytanie – *Was ist wann, wo, warum passiert?* i przy zapisie haseł, ma na celu pełne, nieograniczone brakami leksykalnymi, zebranie relewantnych treści. W tej sytuacji studenci

z ulgą odbierają zaakceptowanie przez nauczyciela, bez komentarza, ograniczenia ich zasobów leksykalnych i chwilowe przejście na język polski. Ponieważ we własnych zasobach pamięciowych nie odnajdują niezbędnych niemieckich sformułowań, notują brakujące hasła po polsku i już za chwilę mają możliwość odszukania niemieckich odpowiedników. Takie podejście wymusza optymalny sposób uczenia się leksyki. Najpierw pojawia się intencja, potrzeba wypowiedzenia myśli, potem następuje wyszukiwanie odpowiednich sformułowań we własnych i w końcu w zewnętrznych zasobach. Niemiecki tekst jest najlepszym dostępnym źródłem poszukiwanych środków językowych. Nie grozi nam zatem nieefektywne, mechaniczne uczenie się słówek w oderwaniu od kontekstu. Zaproponowana technika opracowywania słownictwa w pełni odpowiada postulatowi łączenia poznawanych środków językowych z ich funkcją komunikacyjną: „Die Sprache soll intendiert vermittelt werden: den kommunikativen Absichten sollten sprachliche Formen zugeordnet werden, und umgekehrt, sprachlichen Formen sollen kommunikative Absichten in Kodierungs- und Dekodierungsprozessen (...) als Diskurs zugeordnet werden”¹⁷. Ponadto, zajmując się jednym krótkim, tematycznie odrębnym tekstem, uczący się mają do czynienia zwykle tylko z kilkoma charakterystycznymi dla danego tematu hasłami i zwrotami. Niewielka ilość nowego materiału leksykalnego umożliwia cotygodniowe wprowadzanie nowego tematu, bez niebezpieczeństwa zagubienia się. Z kolei różnorodność tematyczna wybieranych tekstów zapobiega przesytowi, który pojawia się, gdy jeden temat opracowywany jest bardzo drobiazgowo. Cel ćwiczeń jest skromny, ale realistyczny. Można go sformułować następująco – studenci mają umieć wypowiedzieć się na temat danego wydarzenia zwięźle (kilka krótkich zdań), ale precyzyjnie i poprawnie (z użyciem sformułowań z oryginalnych tekstów). Trzymanie się kluczowych pojęć tekstu ogranicza wprawdzie swobodę wypowiedzi, jest jednak znaczącą pomocą koncepcyjną, sprzyja też poprawności językowej.

I jeszcze kilka uwag o arkuszu pracy. Skonstruowany jest on tak, by studenci wykonując poszczególne polecenia, tworzyli zapis służący im później jako plan lub notatki do wypowiedzi. W arkuszu jest również miejsce na to, co sprawia trudność (zapis w języku polskim). Arkusz jest więc dla uczących się formą dokumentowania postępów, ale i braków oraz wynikających z nich postanowień.

3. Umiejętności informacyjne

Korzystanie w nauczaniu języka obcego z materiałów publikowanych w internecie znacznie zmienia sytuację dydaktyczną. To już nie kartka papieru

¹⁷ B. Skowronek, *Deutsch als Fremdsprache, ökokratisches Konzept*, „Glottodidactica” 2011, t. 37, s. 132.

z tekstem i ćwiczeniami, za dobór których odpowiada autor podręcznika i nauczyciel, ale poruszanie się po olbrzymiej wirtualnej bibliotece, jak w labiryncie, gdzie jedno kliknięcie przenosi odwiedzającego w odległe, często przypadkowe wirtualne miejsca. Zainteresowani muszą posiadać wiedzę i umiejętności umożliwiające optymalne korzystanie z dostępnych informacji. „Umiejętności informacyjne to wiedza i sprawności umożliwiające korzystanie z informacji. Składają się na nie: (1) zdolność precyzowania potrzeby informacyjnej, (2) umiejętność określenia typu informacji, która wypełni lukę/zaspokoi tę potrzebę, (3) umiejętność opracowania strategii lokalizowania informacji, (4) umiejętność jej pozyskania, krytycznej oceny i porównania, oraz (5) umiejętność porządkowania, syntezy oraz dalszego przekazywania/wykorzystywania informacji”¹⁸. Z powyższego wynika, że obok oczywistych praktyczno-technicznych umiejętności konieczna jest dyscyplina, rozważa, krytyczna postawa odbiorcy. W dobie rozluźnienia reguł dziennikarskich, zwłaszcza w mediach elektronicznych, potrzebny jest „wyrobiony odbiorca”. Duże znaczenie ma doświadczenie własne, przez pryzmat którego odbiorca może ocenić wiarygodność i jakość przekazu. Przydatna jest również znajomość konwencji gatunkowych¹⁹ i – w końcu – wyczulenie na zabiegi manipulacyjne. W tekstach informacyjnych o to ostatnie nadużycie szczególnie łatwo. Bywa, że informacje podawane są w taki sposób, by ukryta w przekazie interpretacja autora wpływała na opinię odbiorców²⁰. Autor przekazuje gotową opinię w sposób zakamuflowany. Medioznawcy wskazują poza tym na nowe trendy utrudniające odbiorcy dotarcie do rzetelnej informacji. Chodzi o skłonność mediów do swoistej karnawalizacji i teatralizacji oraz hybrydyzacji gatunków²¹. Zasygnalizowane powyżej trudności powinny mobilizować do poświęcenia większej uwagi rozwijaniu umiejętności informacyjnych wśród studentów, w niczym jednak nie umniejszając znaczenia internetu jako narzędzia demokratyzacji mediów, a dla potrzeb nauki języków obcych – jako cennej formy kontaktu z językiem i kulturą.

Wiadomości internetowe wnoszą zatem do zajęć PNJN aktualne treści i żywy język. Odpowiednio wykorzystane wzbogacają słownictwo i rozwijają umiejętność

¹⁸ J. Górecka, *Korzystanie z internetowych zasobów a rozwijanie osobistej kompetencji komunikacyjnej w nauczaniu/ uczeniu się na poziomie zaawansowanym. Kompetencje warsztatowe nauczyciela języków obcych*, [w:] *Problemy współczesnej dydaktyki języków obcych*, M. Pawlak (red.), Poznań – Kalisz 2009, s. 219.

¹⁹ Rozróżnianie gatunków dziennikarskich, u którego podstaw leży znajomość konwencji gatunkowych, jest ważne ze względu na właściwą interpretację tekstu. Świadomość gatunkowa pozwala właściwie zaszeregować daną wypowiedź dziennikarską (K. Szymoniak, *Między gazetą a internetem – nowe gatunki dziennikarskie, paragatunki czy hybrydy?*, „Język, Komunikacja, Informacja” 2008, nr 3, s. 125).

²⁰ J. Rechcińska, *Wiadomości TVP jako przejaw manipulacji w serwisie informacyjnym*, „Językoznawstwo” 2007, nr 1, s. 121.

²¹ K. Szymoniak, op. cit. s. 130.

wypowiadania się. Zastosowanie wiadomości internetowych na zajęciach sprzyja różnorodnej aktywności studentów (przeszukiwanie obcojęzycznych serwisów informacyjnych, czytanie/ słuchanie tekstów, wyszukiwanie kluczowych informacji i odpowiadających im środków językowych, tworzenie hasłowego zapisu treści, tworzenie wypowiedzi ustnej, tłumaczenie pisemne i ustne, komentowanie wydarzeń). Sięganie do materiałów internetowych w nauczaniu języka obcego stwarza też możliwość realizacji ważnych celów pozajęzykowych, takich jak poszerzanie wiedzy o świecie i wiedzy o mediach, rozwijanie umiejętności informacyjnych oraz krytycyzmu i samodzielności myślenia.

Bibliografia

- Adamczak-Krysztofowicz S., *Teksty autentyczne jako źródło interkulturowej kompetencji komunikacyjnej*, „Neofilolog” 2004, nr 25.
- Arabski J., *Przyswajanie języka obcego i pamięć werbalna*, Katowice 1997.
- Chodkiewicz H., *Nauczanie języka przez treść: założenia i rozwój koncepcji*, „Lingwistyka Stosowana” 2011, nr 4.
- Ciepielewska L., *Muttersprache im Fremdsprachenunterricht – mehr als ein Ausweichmanöver?*, „Glottodidactica” 2008, t. 34.
- Górecka J., *Korzystanie z internetowych zasobów a rozwijanie osobistej kompetencji komunikacyjnej w nauczaniu/uczeniu się na poziomie zaawansowanym. Kompetencje warsztatowe nauczyciela języków obcych*, [w:] *Problemy współczesnej dydaktyki języków obcych*, M. Pawlak (red.), Poznań-Kalisz 2009.
- Lisiecka-Czop M., *Ins Netz gelockt – phraseologische Online-Wörterbücher*, „Lingwistyka Stosowana” 2013, nr 7.
- Mac A., *Zum Einsatz von authentischem Quellenmaterial im Fremdsprachenunterricht am Beispiel von Fernsehnachrichten*, „Glottodidactica” 2011, t. 37.
- Pisarek W., *Nowa retoryka dziennikarska*, Kraków 2002.
- Poniatowicz Ł., *O efektywność nauczania języka obcego na etapie zaawansowanym*, „Linguodidactica” 2010, t.14.
- Rechcińska J., *Wiadomości TVP jako przejaw manipulacji w serwisie informacyjnym*, „Językoznawstwo” 2007, nr 1.
- Skowronek B., *Deutsch als Fremdsprache, ökokratisches Konzept*, „Glottodidactica” 2011, t. 37.
- Szymoniak K., *Między gazetą a internetem – nowe gatunki dziennikarskie, parogatunki czy hybrydy?*, „Język, Komunikacja, Informacja” 2008, nr 3.
- Targońska J., *Lexikalische Kompetenz – ein Plädoyer für eine breitere Auffassung des Begriffs*, „Glottodidactica” 2011, t. 37.
- Trancygier-Koczuk Z., *Motywacja do nauki języka obcego*, „Linguodidactica” 2010, t. 14.
- Widła H., *Skuteczność nauczania drugiego języka obcego – próba zastosowania wyników badań w praktyce*, „Lingwistyka Stosowana” 2011, nr 4.